

po výraze; avšak žádný umělec si nemůže libovolně poručit, že bude psát symfonie nebo tesat sochy. Jsou sice výjimečné případy, že veliký sochař a malíř byl také dobrým, ne-li velkým básníkem, že dobrý básník maloval dobré obrazy, ale stává se velmi zřídka, aby byly oba tyto vyjadřovací způsoby stejně elementární a hodnotné. Ba i v oboru téhož výrazu, například v umění slovesném, dochází ještě k dalšímu rozrůznění, a ačkoli se už tady stávámnohem častěji a s výsledkem kladnějším, že umělec píše například verše i prózu, romány i dramata, je zřejmo, že se ani to neděje libovolně, nýbrž se tu uplatňuje ráz inspirace, povaha námětu, umělecký záměr. I tak lze však říci, že tyto různé způsoby výrazu nebývají u téhož básníka vždycky rovnocenné.

Ale dejme tomu, že někdo pozná a má za to, že je svou vlohou předurčen například především k slovesné tvorbě v próze - ani tím ještě není jeho problém zdaleka rozřešen. Psát prózu - dobrá, ale jakou prózu? Psát to, co vidím a co jest - ale co jest a co vidím? A jaký má smysl to, co jest, a jak napsat to, co vidím, aby to viděli i druzí?

Každý umělecký tvar má jistě velmi složitou provenienci a organizaci. Nepovstává osamoceně, ve vzduchoprázdném prostoru, nýbrž v magnetickém poli jiných uměleckých tvarů a nesčíslných duchovních i fyzických sil, které do značné míry určují jeho charakter. To, co umělec přináší svého a ze sebe, vstupuje v složitý styk s těmito danými okolnostmi, proniká je svým kvasem a bude je z nich dílo, tak jako stavitel staví z materiálu, který má po ruce.

Je-li básník slabší svými prostředky, bude u něho otázkou kázně a ekonomie sil, aby dosáhl se svými omezenými možnostmi co nejlepšího výsledku, aby našel svou polohu a svůj řád. Zakusil-li např. sám na sobě, že jsou mu odepřeny jisté literární efekty a procedury, udělá moudře, když nebude naléhat a když bude hledět plně využít oné stránky svého nadání, která je jeho vlastním majetkem, která ho liší od jiných a dodává jeho dílu zvláštní barvy a chuti. Takový R. L. Stevenson by byl jistě ztroskotat, kdyby se byl pokoušelo vláknitě psychologickou analýzu a introspekci George Meredith; a přece čtouce jeho romány, máme pocit světa organického a úplného, kterému nic nechybí, obydleného lidmi, o jejichž životnosti nepochybujeme. Uvědomujeme si sice a posteriori, že musil nahrazovat dějem o důmyslných proporcích